

Liitteet

Lapsen puheen ja kielen kehityksen seuraaminen neuvolassa

0-6 kk		
keskeisiä seurattavia asioita	käytännön apuvälineitä	riskitekijöitä
<ul style="list-style-type: none"> • lapsi seuraa, katselee ympäristöään • lapsi tekee aktiivisia kontaktialoitteita • viestii mielialaansa • ääntelyn edistymisen seuraaminen <ul style="list-style-type: none"> ➢ yksittäiset vokaalit (a, ä ö) ➢ yhtäjaksoinen ääntely (aaiiaa...) ➢ ääntelyn vaihtelut (kiljahtelut, murinat) ➢ konsonantit ilmaantuvat ääntelyyn • ääntelyn sävyt (tunneilmaisu) • vastavuoroinen ”keskustelu” vanhemman kanssa • lapsi on kiinnostunut esineistä 	<p>kielen kehityksen tukeminen eri kielillä myös suomeksi cplol</p> <p>kysy ja ohjaa vanhempia (mallintaminen)</p> <ul style="list-style-type: none"> • ilmaise iloitsevasi lapsesta ilmein, elein, äänensävyin ja kosketuksin • katsekontakti lapsen kanssa • reagointi lapsen itkuun • lapsen viestien tulkinta • lapselle puhumisen tärkeys, kerro lapselle mitä teet esim. lasta pukiessa 	<ul style="list-style-type: none"> • tunneilmaisu vakiintumatonta • sosiaalista hymyä ei ole • katse ei vuorottele esineiden ja vuorovaikutuskumppanin välillä • lapsi ei tavoittele toisen huomiota itseensä • lapsi ei ilmaise huomion ja avuntarpeita äännelemällä • lapsi ei osoita kiinnostusta esineitä kohtaan • jokeltelun viivästyminen saattaa ennustaa kielellisen kehityksen pulmia
6-12 kk		
keskeisiä seurattavia asioita	käytännön apuvälineitä	riskitekijöitä
<ul style="list-style-type: none"> • kommunikatiivisten eleiden ilmaantuminen (esim. osoittelu, vilkutus, taputus) • kanoninen jokeltelu (mama, gäägää jne. vokaali-konsonantti yhdistelmiä) • seuraako lapsi vanhemman osoittavia eleitä tai pyrkiikö hän saamaan toisen huomion esineisiin tai tapahtumiin • tunnistaa nimensä, ”ei” sanan tunnistaa. Reagoi ”missä” kysymykseen katseellaan • lapsi tietää esineiden käyttötarkoituksia esim. puhuu kännykkään tai panee kenkää jalkaan tms. 	<p>kielen kehityksen tukeminen eri kielillä myös suomeksi cplol</p> <p>kysy ja ohjaa vanhempia (mallintaminen)</p> <ul style="list-style-type: none"> • kuuntele lasta ja vastaa lapselle • anna lapselle aikaa vastata • käytä lyhyitä ja yksinkertaisia lauseita • osoita olevasi kiinnostunut siitä mistä lapsikin on • vuorotteluleikit, ota – anna – leikki, kurkistelut, sormileikit, lorut, laulut 	<ul style="list-style-type: none"> • lapsen jokeltelu on vähäistä (6-7kk) tai yksipuolista ja sisältää niukasti konsonantteja • lapsi ei seuraa ympäristöään eikä pyri vaikuttamaan siihen • lapseen on vaikea saada kontaktia • lapsella on vähän kommunikatiivisia eleitä (esim. osoittelu, vilkutus, taputus) • Erityisesti vastavuoroisuuden puute sekä ääntelyn ja jokeltelun vähäisyys ja yksipuolisuus ovat syitä tarkempaan seurantaan

1- 1,5v		
keskeisiä seurattavia asioita	käytännön apuvälineitä	riskitekijöitä
<ul style="list-style-type: none"> lapsella on sanoja/ tapailee sanoja ei kielellinen viestintä edelleen vahvaa (esim. pyytää tavoittelemalla tai torjuu työntämällä pois) ymmärtää lyhyitä kehotuksia osoittaa ymmärrystään toimimalla, esim. mennään ulos: menee ovelle tms. lapsen leikissä on kuvitteellisia toimintoja lapsi yhdistelee sanoja lauseeksi (esim. nalle nukkuu) 	<p>kielen kehityksen tukeminen eri kielillä myös suomeksi cplol</p> <p>kysy ja ohjaa vanhempia (mallintaminen)</p> <ul style="list-style-type: none"> nimeä esineitä ja tunteita, selitä tapahtumia toista ja täydennä sanaa ja jatka lauseella esim. jos lapsi sanoo ”uppi” toista ”niin siinä on kuppi” pyydä lasta antamaan esineitä <p>materiaali</p> <ul style="list-style-type: none"> kuvakirjat, lelut, palikat, duplot, koti- ja autoleikkitarvikkeet 	<ul style="list-style-type: none"> lapsi ei seuraa ympäristöään eikä pyri vaikuttamaan siihen lapsen on vaikea saada kontaktia lapsella on vähän kommunikatiivisia eleitä esim. vilkutus tai pään pudistus vastavuoroisuuden puute ääntelyn vähäisyys lapsella ei ole lainkaan sanoja lapsi ei osaa noudattaa lyhyitä kehotuksia
1,5- 2,5v		
keskeisiä seurattavia asioita	käytännön apuvälineitä	riskitekijöitä
<p>18 kk iässä</p> <ul style="list-style-type: none"> Lapsella on 10–30 merkityksellistä sanaa Noudattaa lyhyitä toimintaohjeita yhdistelee sanoja lapsen leikissä on kuvitteellisia toimintoja <p>2v iässä</p> <ul style="list-style-type: none"> keskimäärin 250 sanaa. Vaihteluväli (0-600) Substantiivit ja verbit keskeisiä sanastossa. Käyttää verbejä: mennä, tulla, antaa Mikä- kysymyksiä Preesens aikamuoto Imperatiivi <p>2,5v iässä</p> <ul style="list-style-type: none"> Sanoja kaikista sanaluokista, adjektiiveja, pronomineja, partikkeleita lapsen puheessa esiintyy taivutusmuotoja lapsi käyttää sanoista myös omatekoisia muotoja ja taivutuksia 	<p>kielen kehityksen tukeminen eri kielillä myös suomeksi cplol</p> <p>kysy ja ohjaa vanhempia (mallintaminen)</p> <ul style="list-style-type: none"> katso ja kuuntele lasta jäljittele ja toista mitä lapsi sanoo yrityä aina tulkita mitä lapsi tarkoittaa käytä lyhyitä, yksinkertaisia lauserakenteita keskustele lapsen kanssa lue lapselle ja katsele kuvia keskustellen keskittyykö lapsi toimintaan muutaman minuutin ajan <p>materiaali</p> <ul style="list-style-type: none"> kuvakirjat, lelut, palikat nuppipalapelit 	<p>18 kk iässä</p> <ul style="list-style-type: none"> lapsella on vähän kommunikatiivisia eleitä esim. vilkutus tai pään pudistus lapsella ei ole lainkaan sanoja tai alle 10 sanan sanasto lapsi ei noudata lyhyitä ohjeita tai ymmärtää ne väärin lapsen leikki ei sisällä symbolisia toimintoja. Erityisesti ymmärtämisen vaikeudet yhdistettynä suvussa esiintyviin kielellisiin vaikeuksiin ovat syy tarkempaan seurantaan <p>2v- 2,5v iässä</p> <ul style="list-style-type: none"> lapsella on alle 10 sanan sanasto lapsi ei muodosta kahden sanan lauseita lapsi ei noudata lyhyitä ohjeita tai ymmärtää ne väärin

		<ul style="list-style-type: none"> erityisesti suppea sanavarasto ja puutteet ymmärtämisessä ovat aiheina jatkotutkimuksiin
3-4v		
keskeisiä seurattavia asioita	käytännön apuvälineitä	riskitekijöitä
<ul style="list-style-type: none"> lapsen puhe on lähes kokonaan ymmärrettävää konsonanttien hallinta voi olla puutteellista peruskäsitteistä alkaa olla hallinnassa(värit, paikat, kokoerot, sijainnit, lukumäärä) monisanaisia lauseita omia taivutusmuotoja voi esiintyä(3v) lapsi osaa kuvata ajatuksiaan ja tunteitaan kielen avulla kerronnassa runsaasti yksityiskohtia miksi, missä -kysymyksiä 	<p>kielen kehityksen tukeminen eri kielillä myös suomeksi cplol</p> <p>kysy ja ohjaa vanhempia (mallintaminen)</p> <ul style="list-style-type: none"> järjestä yhteisiä jutteluhetkiä kerro lapsen kanssa yhdessä tarinoita, kysy tarkentavia kysymyksiä, kuka, mitä ja miksi lorut ja laulut anna lapselle mahdollisuus leikkiä ikäistensä lasten kanssa anna lapselle mahdollisuus toimittaa iälleen sopivia tehtäviä pelaa lapsen iän mukaisia pelejä lapsen virheellisiä sanoja voi korjata mallittamalla sana oikein <p>materiaali</p> <ul style="list-style-type: none"> kuvakirja, lelut kuvalotto värienluokittelupelit moniosaisemmat palapelit 	<ul style="list-style-type: none"> sanojen äänneasu on puutteellinen lapsella on suppea tuottava sanasto lapsi ei taivuta sanoja lapsi ei noudata kaksiosaisia ohjeita tai ymmärtää ne väärin
5-6v		
keskeisiä seurattavia asioita	käytännön apuvälineitä	riskitekijöitä
<ul style="list-style-type: none"> aikakäsitteet ilmaantuvat monisanaisia lauseita adjektiivien vertailumuodot verbin taivutus eri persoonamuodoissa ääntäminen iänmukaista puheäänen normaalivoimakkuus osaa kertoa esim. kuvasta kuuntelee muita, huomioi 	<p>kielen kehityksen tukeminen eri kielillä myös suomeksi cplol</p> <p>kysy ja ohjaa vanhempia (mallintaminen)</p> <ul style="list-style-type: none"> keskustele lapsen kanssa, vastaa kysymyksiin lukekaa yhdessä ja anna lapsen auttaa tarinankerronnassa 	<ul style="list-style-type: none"> lapsella on suppea tuottava sanasto esineiden ja asioiden laadun (koko, määrä, muoto, väri) kuvaus on epätarkkaa tai virheellistä lapsen käyttämät lauserakenteet ovat yksinkertaisia

<p> muita</p> <ul style="list-style-type: none"> • mielikuvitusleikit, roolileikit • keskittyminen tarinoiden kuunteluun • kielellinen tietoisuus kehittyä, lapsi alkaa leikkiä kielellä 	<ul style="list-style-type: none"> • rajoita television ja videoiden katsomista ja pelaamista <p>materiaali</p> <ul style="list-style-type: none"> • kirjat, lelut • lautapelit ja palapelit • kynät, väriliidut, värityskirjat 	<ul style="list-style-type: none"> • lapsella on vaikeuksia taivutusmuotojen hallinnassa • lapsi ei osaa kertoa näytetystä kuvasta • lapsella on puutteita vuorovaikutus ja keskustelutaidoissa
---	--	--